

WAGNERIANA CATALANA Nº 33 ANY 2010

TEMA 8.1: ALTRES COMPOSITORS WAGNERIANS CATALANS

TÍTOL: **COMPOSITORS CATALANS: JOAN GOULA (1843-1917)**

AUTOR: *Jordi Mota*

De tots els músics catalans que hem recollit en aquesta secció, Joan Goula és sens dubte, el més desconegut, i no obstant, va triomfar en l'Òpera d'Hamburg dirigint "Lohengrin" i "Els Mestres Cantaires", cosa que va constituir un fet singular i especialment difícil en aquells anys. "Goula ha estat l'únic mestre meridional que ha afrontat fins aquest moment la severa crítica alemanya en el seu propi terreny i amb les seves obres predilectes", paraules publicades en "La Ilustración Musical Hispano Americana" del 30 de juliol de 1891 i signades per Rodríguez de Alcántara.

Tot i que la seva carrera va ser pletòrica d'èxits, aplaudiments i admiració, morí pobre i oblidat com també ha succeït amb altres mestres catalans. En la revista "Teatralia" podem llegir: "Ha mort a Buenos Aires, pobre, vell i oblidat de tot el món, l'eminent mestre director català Goula, qui en el seu pas per la terra, tants llores va guanyar pels seus mèrits en l'art musical. Però tot i aquest prestigi, el mestre ha mort sol, vell i pobre. Tenia 74 anys. Teatralia que sent el dolor de Catalunya per la mort del seu il.lustre fill, s'associa amb tota reverència al dolor que avui experimenten la música i els mestres".

El seu paper en la conformació de l'esperit wagnerià a Catalunya també va ser decisiu. Salvador Raurich, en la revista gironina "Scherzando" i en dos curts articles publicats en els números d'octubre i novembre de 1917, va escriure el següent:

"Dèiem en l'article anterior que el mestre Goula, a més a més de ser un genial director d'orquestra i concertador d'òpera, és mereixedor de quelcom més important i transcendental:

"1: La introducció de Wagner en l'escena barcelonesa.

"2: Una primera iniciació del nostre públic en el coneixement de l'alta música simfònica, de concert, clàssica i moderna.

"Amb aquests títols ja és suficient per immortalitzar un nom.

“El mestre havia estat a Bayreuth, on gaudia del privilegi tant sols reservat als primers directors lírics del món: tenia un lloc preferencial i l’alta estima del personal. No cal dubtar, doncs, de la seva competència en aquesta difícil i llavors nova orientació de l’art, que va assimilar ben aviat per a expandir-la ple d’entusiasme i convicció davant el seu devot públic del Liceu. I el seu públic va respondre dignament, deixant-se conduir sense protestar pels verals del desconegut fins l’obra d’art de l’esdevenidor de Wagner.

“Seria interessant reconstruir el progressiu desenvolupament d’aquell passat musical barcelonès que comprèn l’últim quart del segle XIX. L’eminent figura del mestre Goula destacaria marcant un per un, tots els moments de l’evolució del gust que llavors es va iniciar, desplaçant de mica en mica el vell repertori italià. I és que el seu esperit havia estat impregnat per les primeres manifestacions de la gran reforma wagneriana. Una mostra conculcent de les seves grans aptituds en aquest terreny, és la circumstància molt especial d’haver dirigit concerts i òpera entre els anys 1866-1870 en les ciutats alemanyes més destacades en el camp de la música: Berlín, Stuttgart, Leipzig, Dresde, Breslau, Frankfurt, Hamburg i Munic. No és possible demanar més gran bel·ligerància en matèria d’art wagnerià, i que així consti ben alt per aquells que en l’actualitat tenen la gosadia de considerar despectivament aquells temps musicals en els que, el nostre Goula, sense tant sols sospitar de la transcendència de la seva missió, que posava els fonaments de la gesta wagneriana de la que avui se’n vanaglorien Barcelona i Catalunya.

“... Quan al temperament del mestre per interpretar correctament l’estil wagnerià, tots els testimonis seriosos de persones que encara viuen recorden l’acció de la seva batuta, estant tots d’acord en aquella fogositat, d’aquell nervi vibrant de força i de calor, d’aquell esperit meridional que tant caracteritzava a Goula quan interpretava les fortes i anguloses expressivitats del gènere meyerberian, que es fonien en una sobrietat i quadratura exquisides quan tenia al davant una partitura wagneriana. Es pot creure que no podia procedir d’altra manera un temperament tan dúctil en la varietat, tan il·lustrat, tan tècnic i coneixedor dels estils, que havia tingut el privilegi de nodrir-se de les pures fonts del wagnerisme, quan aquest encara estava germinant en la mateixa Meca de la reforma”.

El 1903 en va establir a Buenos Aires on va crear una companyia d'òpera espanyola. Allí va estrenar "Els Pirineus" de Pedrell en versió castellana. L'empresa va ser un fracàs econòmic i Joan Goula va abandonar la direcció d'orquestra, essent progressivament oblidat fins morir en la misèria com ja n'hem fet esment.

A Barcelona va dirigir "Lohengrin" en deu temporades entre 1883 i 1892, fent-ho també al Teatre Novetats. "Tannhäuser" en cinc entre 1887 (l'estrena a Barcelona) i el 5 d'abril de 1902. L'any següent s'establiria a l'Argentina. El 1876 havia dirigit l'obertura de "Tannhäuser" al Teatre Principal, la "competència" del Liceu. També a Madrid, potser més que a Barcelona, va ser un artista molt estimat. Josep Subira en la seva "Historia y anecdotario del Teatro Real" diu d'ell que era "un dels més estimats pel públic del Real durant molts anys". Va dirigir l'estrena de "Lohengrin" el 1881 a Madrid actuant Gayarre en el paper principal. Una caricatura de l'època de Goula tenia com a text: "És el rei de la batuta; com a director d'orquestra, té la seva fama ben posada i ningú li disputa". Va dirigir molt a Madrid i també obres wagnerianes però, a diferència de Barcelona, en el tema wagnerià hi havia divisió d'opinions.

Com a compositor no va ser molt prolífic però va escriure obres d'una gran envergadura com la seva òpera catalana "A la voreta de Mar". Degut als èxits que havia obtingut durant sis temporades al Teatre Imperial de Sant Petersburg, li va ser encarregada una Gran Cantata per a dos cors, orquestra, banda i orgue, per a l'entrada triomfal del Tsar de Rússia Alexandre II en el seu retorn de la guerra contra els turcs. Va compondre música religiosa (petita missa a quatre veus i orgue i Stabat Mater), lieder, obres corals i també obres de petit format com la que acompanya aquest text i d'altres, com "Serenata d'estudiants", "Varsòvia" (polonesa), i també música per a obres de teatre com "La Redoma Encantada" i "La Magia nueva", on va escriure els preludis i els ballables.

Com es pot veure, Joan Goula va ser una figura important tant a nivell nacional com internacional. Va ser conegut i va triomfar a Barcelona i Madrid. Va compondre diverses obres destacant també en la seva labor pedagògica tenint com alumnes noms tan wagnerians com Viñas, Blanchart, Palet i Avelina Carreras. Se'n pot demanar més?

Jordi Mota

Carta del Mestre Goula al Mestre Josep Rodoreda amb motiu de la publicació del número 1 de 'Crónica Musical' de la que fou director

Barcelona, 18 Abril de 1885.

Estimado amigo y querido condiscípulo:

Acepto con placer y reconocimiento el título de socio honorario de tu nueva Academia, dándote las más expresivas gracias por tal distinción. La plausible idea que te propones, merece todas mis simpatías, la popularización del Canto y la refinación del buen gusto... si crees que puedo en algo serte útil, tendré en ello el mayor placer.

Asistiré a la inauguración y de palabra te repetiré mis ofrecimientos.

Quedo como siempre tu afectuosísimo amigo y antiguo condiscípulo.

J. Goula